

дайджест №8

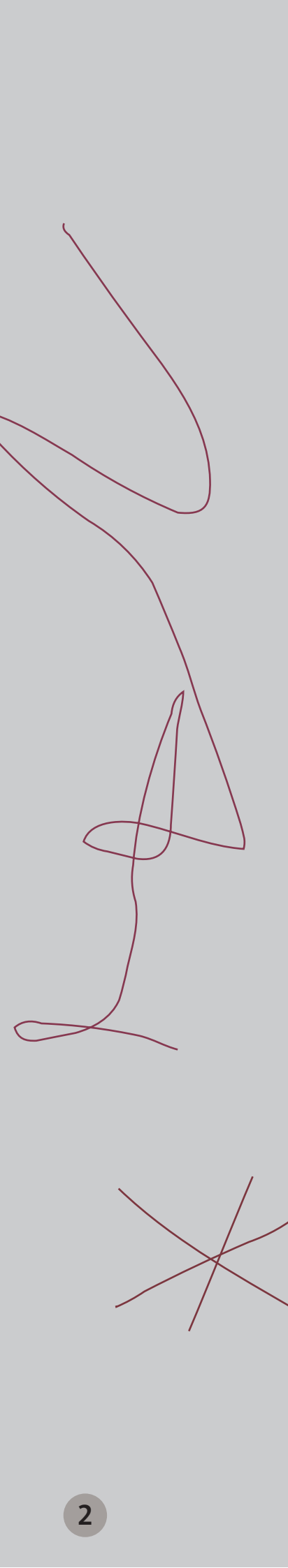
Матеріал підготовлено
«Східноукраїнським центром
громадських ініціатив»

Порушення міжнародного гуманітарного права в Україні:

дайджест подій за період
з 1 по 30 вересня 2022 року.

Екзгумація в звільненому місті Ізюм Фото: Instagram francesca mannocchi

24 лютого 2022 року Росія за підтримки Білорусі розпочала новий етап війни проти України, здійснивши безпрецедентне в новітній історії повномасштабне вторгнення на територію нашої держави.

Обидві сторони міжнародного збройного конфлікту зобов'язані дотримуватися щонайменше Женевських конвенцій 1949 року, Додаткового протоколу I від 1977 року до Женевських конвенцій 1949 року, Гаазької конвенції про закони та звичаї війни на суходолі від 1907 року та Положення про закони та звичаї війни на суходолі, що є додатком до цієї Конвенції, дотримуватися міжнародних звичаїв (звичаєвого МГП) та пам'ятати про свої зобов'язання за міжнародним правом прав людини.

Команда **Східноукраїнського центру громадських ініціатив (СЦГІ)** продовжує свою роботу, розпочату ще 2014 року, зі збору та документування фактів порушення міжнародного гуманітарного права (МГП) під час збройного конфлікту, з метою подальшого подання відповідних матеріалів до Офісу Прокурора Міжнародного кримінального суду (МКС), Офісу Генпрокурора (Україна), міжнародним комісіям із розслідування, мандат яких передбачатиме збирання, документування та підготовку для судових розглядів усіх порушень прав людини, воєнних та інших злочинів, а також іншим компетентним організаціям.

Сподіваємося, що результати нашої роботи та поточне інформування буде корисним також журналістам та широкому колу громадян, які цікавляться перебігом збройного конфлікту та фактами порушення МГП.

В пропонованому Дайджесті читач знайде інформацію про окремі порушення прав людини під час збройного конфлікту в Україні, які привернули увагу документаторів СЦГІ та зачепили права цивільного населення, а в окремих випадках – комбатантів (військовополонених). Ми намагатимемося пояснити, з яких причин певні діяння слід вважати порушенням МГП.

ТОП-3 подій вересня:

Примітка: ключові події вересня, які впливали або могли вплинути на перебіг збройного конфлікту (за версією СЦГП).

6 вересня розпочався контрнаступ ЗСУ в Харківській області, відомий також як «Балаклійський прорив». Внаслідок контрнаступу були деокуповані значні території в Харківській області. Звільнені такі великі міста, як Балаклія, Ізюм, Куп'янськ, Вовчанськ. Станом на кінець вересня контрнаступ тривав.

21 вересня стало відомо про масштабний обмін полоненими, внаслідок якого з російського полону було звільнено 215 осіб (включно з 10 іноземцями) – захисників Маріуполя. Серед звільнених військовослужбовці «Азову» та інших підрозділів Національної Гвардії України, прикордонники, поліцейські, моряки, митники¹.

30 вересня влада Росії оголосила про підписання у Москві «договорів» про прийняття до Російської Федерації так званих ДНР, ЛНР, а також Запорізької та Херсонської областей, в межах, що існували «на день їх утворення та день прийняття в Російську Федерацію»².

¹ <https://www.pravda.com.ua/news/2022/09/22/7368539/>

² <http://kremlin.ru/events/president/news/69465>

Умисні вбивства, позасудові страти та катування цивільного населення.

Звільнення у вересні 2022 року населених пунктів Харківської області супроводжувалося виявленням на деокупованих територіях місць масового поховання людей, смерть яких настала під час окупації. Частина з цих людей, за попередніми даними українських правоохоронців, стала жертвами умисних вбивств та позасудових страт. Виявлені численні місця незаконного утримання цивільного населення, докази катування людей.

Основним джерелом інформації про такі місця є дані правоохоронних органів України. Станом на **23 вересня** поліція заявляла про **18** незаконних місць несвободи на деокупованій Харківщині³.

Крім того, не зважаючи на те, що з моменту деокупації Київської області минуло вже майже пів року, там все ще продовжують знаходити трупи закатованого цивільного населення.

Окремі приклади:

5 вересня

в м. Буча (Київська обл.) в одному із приватних гаражів правоохоронці виявили рештки тіл двох чоловіків, яких ймовірно стратили під час окупації населеного пункту, а тіла спалили⁴. **09 вересня** фрагменти трупу людини, з характерними для страти слідами пошкодження черепа, були виявлені в с. Мощун (Бучанський р-н, Київська обл.)⁵. **20 вересня** повідомлялося про ексгумацію тіл двох чоловіків. Захоронення знаходилось у лісосмузі поблизу с. Мироцьке (Бучанський р-н, Київська обл.), де під час окупації розміщувалися позиції російських військових. Раніше тут знайшли вже 18 вбитих цивільних⁶.

Станом на **9 вересня** було відомо про виявлення **1360** тіл цивільних, що загинули під час активний бойових дій на Київщині⁷.

Поліцейський демонструє окуляри одного із страчених чоловіків.
Джерело фото: Андрій Небитов

³ <https://www.youtube.com/watch?v=rjd6UlxQ4yc>

⁴ https://t.me/andrii_nebytov/424?fbclid=IwAR3viNP2qjuh33RgzykLxEfAPzmrIF2UzCOiVw3MxWjTEDppuWjcp8-xzQc

⁵ https://t.me/andrii_nebytov/436

⁶ https://t.me/andrii_nebytov/484

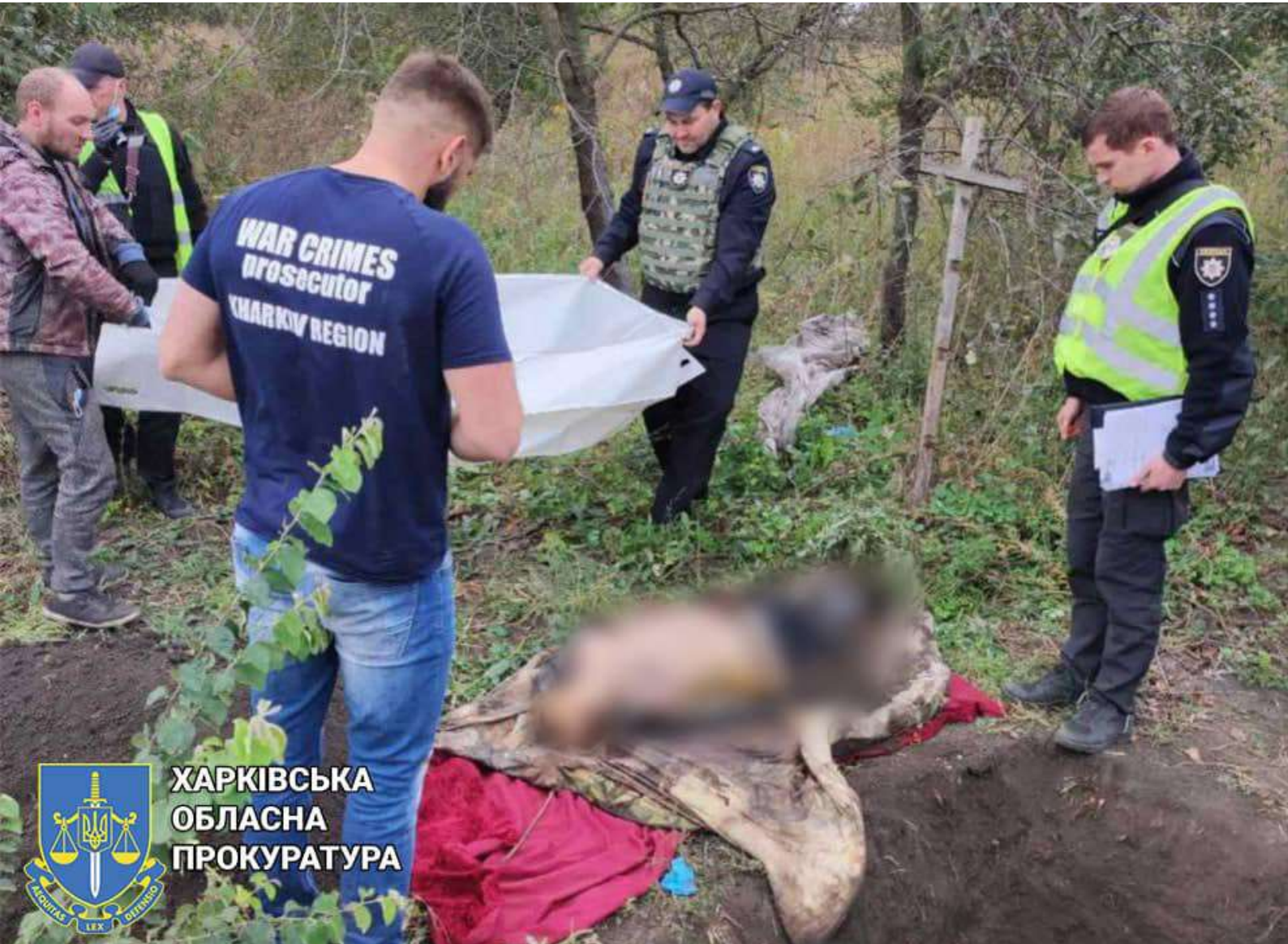
⁷ https://t.me/andrii_nebytov/436

9 вересня

стало відомо, що в деокупованому с. Гракове (Харківська обл.) ексгмували тіла двох чоловіків зі слідами вогнепальних поранень та катувань. Людей вбили ще в березні цього року під час окупації населеного пункту. Поліція встановила особу свідка, якого військові змусили закопувати трупи⁸.

11 вересня

в деокупованому с. Залізничне (Харківська обл.) правоохоронці виявили чотири трупи місцевих жителів зі слідами катувань. Троє з них були поховані на території домоволодінь, ще один був закопаний на території асфальтного заводу навпроти залізничного вокзалу⁹.

Українські правоохоронці проводять ексгумацію трупів закатованих людей в с. Залізничне на Харківщині.
Джерело фото: Харківська обласна прокуратура

⁸ <https://suspilne.media/280199-v-deokupovanomu-seli-na-harkivsinieksgumuvali-tila-dvoh-ludej-zi-slidami-katuvan/>

⁹ <https://www.facebook.com/prokuraturokharkiv/posts/pfbidow5JwRhKbx7Ww4CBbAc3HC5w13oSqQem9Bbv5STeks6m4mVU6svpwcXV2AYH6Sbzl>

13 вересня

стало відомо про утримання та катування цивільного населення в захопленому приміщенні Балаклійського відділу поліції (м. Балаклія, Харківська обл.), а також у будівлі навпроти нього (будівля «БалДрук»). Стверджується, що у відділі поліції розміщувався один зі штабів окупаційних військ, а в підвальному приміщенні утримували цивільних. За час функціонування «підвалу» через нього пройшло мінімум 40 цивільних осіб. Людей затримували в пошуках тих, хто служив в зоні антитерористичної операції або мав відповідних родичів, допомагав українській армії тощо. Поліція зазначає, що «найлегшою» формою катування були удари електричним струмом¹⁰. Щонайменше одна людина померла від катувань¹¹.

#СБУ

«Тюрма» була переповнена

Приміщення Балаклійського відділу поліції після втечі окупаційних військ. Джерело фото: МВС України

Камери Куп'янського відділу поліції після втечі окупаційних військ. Скріншот відео. Джерело: СБУ

16 вересня

стало відомо про незаконне місце несвободи в захопленій будівлі Куп'янського відділу поліції (м. Куп'янськ, Харківська обл.), де знаходився «керівний центр» окупаційної адміністрації. За даними СБУ, у камерах, розрахованих на 140 осіб, одночасно тримали понад 400 людей. Незаконно ув'язнені спали стоячи¹².

«Мене на першому допиті хвилини 40 били струмом, стріляли в мене чи то з пневматики, чи то з газового, не знаю - я в мішку був... Били битами чи залізними трубами», – так розповідає один із потерпілих про допит співробітниками спецслужби РФ¹³.

¹⁰ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid02kNTPgMQtHrEjhwoeE87VALRmUNFFk3tGQcpJVNOpZuF4quRgmdaQM6frGXznk26el&id=100002276907245

¹¹ <https://mvs.gov.ua/uk/news/mi-majemo-odin-pidтверdzenii-fakt-smerti-lyudini-vnaslidok-katuvan-sergii-bolvinov>

¹² <https://ssu.gov.ua/novyny/sbu-rozsliduiie-yak-okupanty-nezakonno-utrymuvaly-hromadian-u-kupiansku-400-liudei-u-kamerakh-rozrakhovanykh-na-140-video>

¹³ <https://ssu.gov.ua/novyny/sbu-otrymala-svidchennia-kupianchany-na-yakui-postrazhdav-vid-tortur-fsb-rf-katuvaty-strumom-i-vypaliuvaly-paialnykom-khresty-na-tili-video>

18 вересня стало відомо про звільнення в деокупованому м. Вовчанську (Харківська обл.) семи громадян Шрі-Ланки, зокрема однієї жінки, яких незаконно утримували та піддавали катуванню ще з весни цього року.

«Шрі-ланкійців тримали у нелюдських умовах, змушували працювати прибиральниками. Жінку тримали в карцері два місяці! Двом з них відривали нігті, одного били дверима по голові. Так як рашисти не спілкуються англійською, то іноземці так і не зрозуміли, що взагалі росіяни від них хотіли, і за що їх катували. Єдине, що вони зрозуміли - росіяни під час тортур казали "топеу". Судячи з цього, друга армія світу вимагала з затриманих іноземців з Шрі-ланки гроші», - написав у Facebook начальник Слідчого управління ГУ Нацполіції в Харківській області Сергій Болвінов¹⁴.

19 вересня поліція оглянула приміщення відділу поліції в деокупованому м. Ізюм (Харківська обл.), яке слугувало базою окупаційних сил та в'язницею для затриманого цивільного населення. Тут відбувалося незаконне утримання та ймовірно катування людей¹⁵.

Одне з приміщень захопленого Ізюмського відділу поліції, де утримували людей. Джерело фото: Сергій Болвінов

¹⁴ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid09cKrGiyAR7AQmmkx1hQ4dyoSZkddyqqtTUUo7Gos1SQPe8dmy69ffi3Edb1y31Kl&id=100002276907245

¹⁵ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid04FqnPmtzuDwmFz72eouv4anwftoaZR6qdRAmtZxgauhVSCzykbsDjgt4W4RHc4Jl&id=100002276907245

20 вересня

українські правоохоронці провели огляд двох підвальних приміщень в деокупованому смт. Козача Лопань (Харківська обл.), де під час окупації примусово утримувалося цивільне населення. Незаконні місця несвободи облаштували у підвалах залізничного вокзалу та місцевого магазину¹⁶. Відомо, що російські військові утримували в підвалі однієї з будівель залізничного вокзалу 26-річного жителя Харкова Олексія Семікова. Харків'янина затримали 16 березня під час його чергової поїздки з Харкова в окуповане селище, куди він на прохання місцевих жителів віз продукти, ліки та бензин. В підвалі чоловіка били, проводили безцільні допити із запитаннями на кшталт «Де ти був ці 8 років?». Чоловік розповів, що в цьому підвалі утримували й інших людей, до яких теж застосовували фізичне насильство¹⁷.

Крім того, відомо про незаконне місце несвободи у підвальному приміщенні «Народної міліції», де за даними української прокуратури також катували людей¹⁸.

¹⁶ <https://www.facebook.com/police.kharkov/posts/pfbid02YQyCFiaozMswPN1AbbcVyv bPDDpzDgFFw1A27ZZVTdrnF19pGe3YRC6YMgvetp7GI>

¹⁷ <https://www.radiosvoboda.org/a/polon-katuvannya-rosiyski-viyskovi/31770430.html>
<https://www.youtube.com/watch?v=vmoXcEZufPY>

¹⁸ <https://www.facebook.com/prokuraturokharkiv/posts/pfbidomew8RvaeWsw4nNKcag KkeYnwwQUqSS9GGaneYBLx3kNKmggz1A6uwLxBSdeKJqSI>

Підвал, де тримали людей у смт. Козача Лопань. Джерело фото: Поліція Харківської області

23 вересня

завершився процес ексгумації з місця масового поховання в деокупованому м. Ізюм (Харківська обл.), який тривав безперервно протягом тижня. Із могил дістали **447** тіл загиблих. З них 215 жінок, 194 чоловіки, 5 дітей, а також 22 військовослужбовця. Крім того, виявили рештки 11 осіб, стать яких зможе визначити тільки експертиза¹⁹. Цілком можливо, що смерть частини з цих людей настала в результаті дії артилерійської зброї або з природніх причин, що встановить судово-медична експертиза. Але вже зараз поліція відзначає, що багато тіл містять ознаки катувань.

«Продовжуємо виявляти тіла з ознаками насильницької смерті, таких чимало. Це і зламані ребра, і проломані голови, чоловіків зі зв'язаними руками, переломами щелеп, в т.ч. з відрізнаними геніталіями», - цитує «Суспільне» першого заступника міністра МВС Євгенія Єніна²⁰.

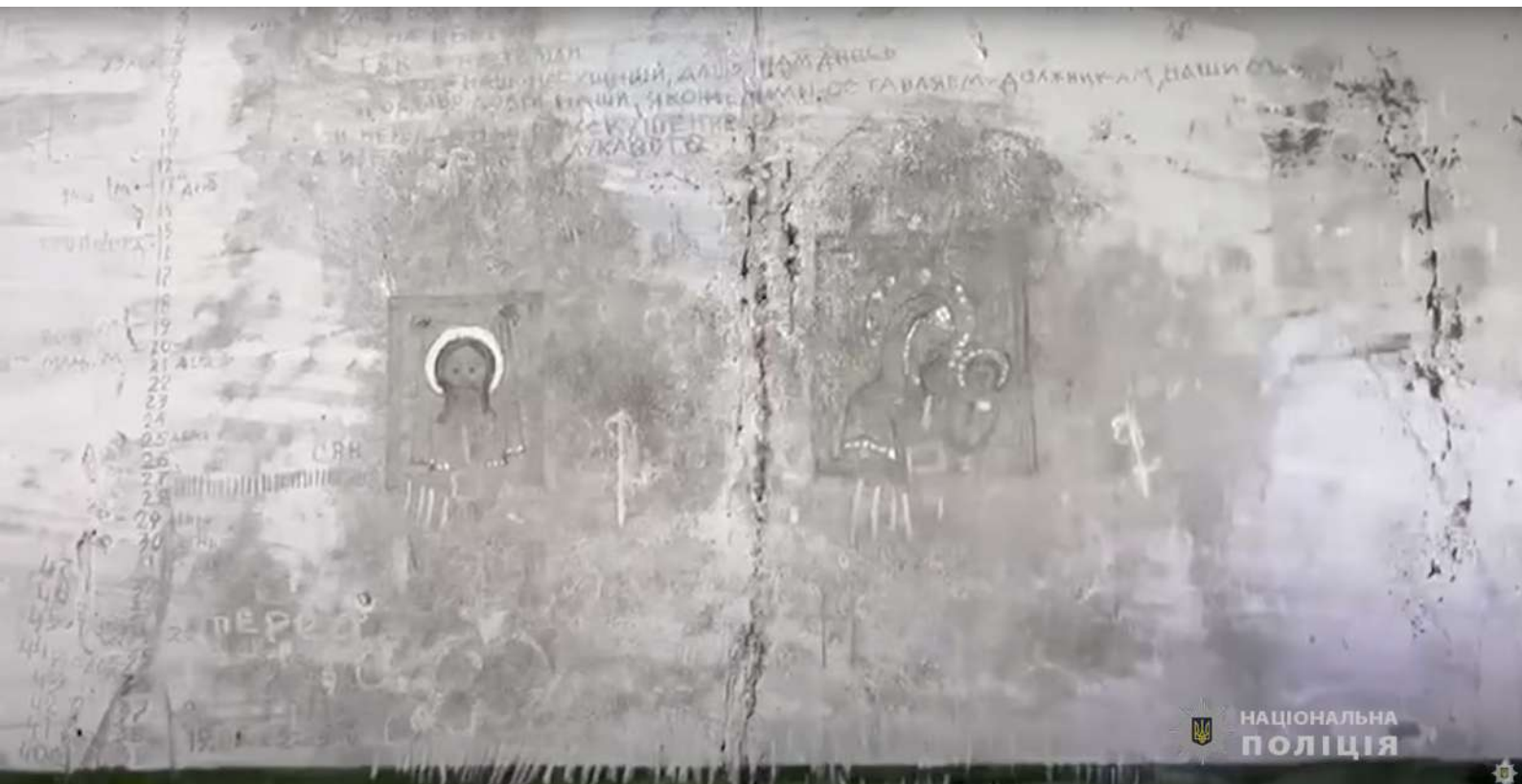

Ексгумація тіл з місця масового поховання в Ізюмі. Джерело фото: Ігор Клименко

¹⁹ <https://www.facebook.com/iklymenko.fb/posts/pfbidogQtxBaWteo571UDnYXSpGWsgjWQ9o7bDmZ33BFegb8Sw1VbgGUZRFev1w34B5VYql>

²⁰ <https://suspilne.media/283493-z-pocatku-deokupacii-harkivsinivstanovili-kontrol-nad-118-naselenimi-punktami-mvs/>

29 вересня стало відомо про незаконне місце несвободи, виявлене на території одного із підприємств в деокупованому м. Вовчанськ (Харківська обл.). Більш точне місце розташування поки не називається. За даними поліції, в одній «камері» площею до 12 м² утримувалося від 20 до 40 людей. В приміщенні виявлено «інструменти» для катувань, зашморги, хомути тощо. Ув'язнених били, катували електричним струмом, виривали нігті та ламали пальці. На стінах ув'язнені викарбовували молитви, назви місяців, дати²¹.

Стіни імпровізованої камери в місці незаконного утримання людей у Вовчанську. Скріншот відео. Джерело: НПУ

²¹ <https://www.npu.gov.ua/news/kativnia-viaznytsia-u-deokupovanomu-vovchansku-neliudski-umovy-ta-molytvy-na-stinakh-kamer>

Чому це порушення:

Норми міжнародного гуманітарного права передбачають, що для забезпечення поваги й захисту цивільного населення та цивільних об'єктів сторони, що перебувають у конфлікті, повинні завжди розрізняти цивільне населення й комбатантів, а також цивільні й військові об'єкти та відповідно спрямовувати свої дії тільки проти військових об'єктів (Додатковий протокол I до Женевських конвенцій, статті 48, 52, Звичаєве МГП, норми 1, 7).

Цивільні особи мають право за будь-яких обставин на особисту повагу, повагу до своєї честі, права на сім'ю, їхніх релігійних переконань та обрядів, звичок та звичаїв. До них завжди слід ставитися гуманно й захищати їх, зокрема, від будь-якого акту насильства чи залякування, від образ та цікавості натовпу. Захоплення заручників забороняється (Четверта Женевська конвенція, статті 27, 34).

Убивство, тортури, жорстоке чи нелюдське поводження, наруга над людською гідністю, зокрема принизливе й образливе поводження, тілесні покарання, каліцтво, зґвалтування й інші форми сексуального насильства, взяття заручників, примусове зникнення та свавільне позбавлення волі *заборонені* (Додатковий протокол I до Женевських конвенцій, стаття 75, Звичаєве МГП, норми 87, 89-93, 96, 98, 99).

Умисне вбивство, тортури або нелюдяне поводження, нелегальне ув'язнення цивільної особи є серйозним порушенням Четвертої Женевської конвенції (стаття 147) та військовими злочинами у розумінні Римського статуту Міжнародного кримінального суду (Статут МКС, стаття 8 (1) (a) (i), (ii), (vii)).

Продовжують з'являтися повідомлення про випадки вчинення сексуального і гендерно обумовленого насильства комбатантами, зокрема, щодо дітей.

Генеральний прокурор України Андрій Костін в інтерв'ю виданню «Лівий берег» (19.09.2022) розповів, що встановлено **п'ятьох дітей** у віці від 4 до 16 років, які стали жертвами сексуального насильства. Генпрокурор наголосив на тому, що подібних злочинів набагато більше, але їх виявлення та документування є складним процесом.

«Будь-які злочини сексуального характеру характеризуються дуже високим рівнем латентності <...>. Тобто їх скоюється набагато більше, аніж про це відомо хоча б тому, що багато людей просто не хочуть з різних причин комунікувати. Тому ми можемо спиратися тільки на ті факти, щодо яких у нас є певні заяви і щодо яких надаються певні покази», - додав Андрій Костін²².

За словами Генпрокурора, наразі в його Офісі перебуває **43 справи** щодо злочинів сексуального насильства, вчинених в умовах збройного конфлікту.

27 вересня цілий ряд українських місцевих та загальнодержавних видань поширили новину про випадок згвалтування російськими військовими чеченської національності в с. Берестове (Донецька обл.) мобілізованих в російську армію чоловіків з м. Докучаєвська (Донецька обл.). Було оприлюднено текст «колективного звернення», підписаного дев'ятьма жінками, в якому ті скаржаться голові «ДНР» Д. Пушиліну на знущання чеченців над їх мобілізованими чоловіками та повідомляють про згвалтування двох мобілізованих чоловіків²³. Новина отримала певний резонанс в українському медіапросторі. Стаття про цю подію з'явилася на Вікіпедії²⁴.

Видання Meduza зазначає, що текст документа оприлюднив анонімний телеграм-канал «Бетмен ДНР», а пізніше правозахисник з Чечні Абубакар Янгулбаєв заявив, що справжність звернення йому підтвердило джерело в чеченському полку «Північ»²⁵.

Не заважаючи на це, справжність новини викликає розумні сумніви. Наприклад, звернення не містить контактних адрес підписантів або загальної адреси для відповіді.

²² https://lb.ua/news/2022/09/19/529761_andriy_kostin_rosiya_vikoristaie.html

²³ <https://www.0629.com.ua/news/3469103/v-berestovomu-na-doneccini-cecenci-zgvaltuvali-mobilizovanih-z-dokucaevska-zaava>
<https://www.5.ua/svit/kadyrivtsi-gvaltuit-rosiiskiykh-viiskovykh-shchob-motyuvaty-ikh-ity-v-bii-zmi-289236.html>
https://24tv.ua/kadirovtsi-pochali-karati-rosiyskih-okupantiv-publichnimi-zvaltuvanniyami_n2167886
<https://www.stopcor.org/ukr/section-uanews/news-druzhini-donetskih-mobikiv-poskarzhilis-pushilinu-scho-kadirivtsi-valtuvali-ih-cholovikiv-27-09-2022.html>
https://24tv.ua/valtuvannya-rosiyan-kadirivtsyami-lubinets-vidreaguvav-tse_n2166598

²⁴ https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D2%91%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%B1%D0%BE%D0%B9%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D1%96%D0%B2_%D0%94%D0%9D%D0%A0_%D0%B1%D0%B0%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%B9%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC_%D0%9A%D0%B0%D0%B4%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0

²⁵ <https://meduza.io/news/2022/09/28/v-telegrame-vylozhili-zhalobu-rodstvennits-mobilizovannyh-zhiteley-dnr-kotoryh-yakoby-publichno-iznasivali-voennye-iz-chechni>

Чому це порушення:

Вбивства, тортури, жорстоке та нелюдське поводження, наруга над людською гідністю, заподіювання каліцтва, зґвалтування та інші форми сексуального насильства заборонені нормами звичаєвого МГП (Звичаєве МГП, норми 89, 90, 92, 93 та інші).

Широкопоширена чи систематична практика зґвалтувань та будь-яких інших форм сексуального насильства порівнянної тяжкості є злочином проти людяності, як його визначено статтею 7 Римського статуту Міжнародного кримінального суду (Статут МКС, стаття 7 (1) (g)).

Зґвалтування та інші види сексуального насильства розглядаються в розумінні Римського статуту також як воєнні злочини (Статут МКС, стаття 8 (2) (b) (xxii)).

Крім того, Римський статут розглядає як воєнний злочин й посягання на людську гідність, зокрема образливе та принизливе поводження (Статут МКС, стаття 8 (2) (b) (xxi)).

Довідково:

Сексуальне насильство в ситуаціях, пов'язаних із збройним конфліктом, в різних його формах набуло свого поширення ще з 2014 року, тобто з самого початку збройної агресії Росії проти України, про що СЦГП неодноразово повідомляв в своїх публікаціях, дослідження та інших матеріалах.

Див., наприклад, звіт СЦГП: **«Війна без правил: ГОН, пов'язане зі збройним конфліктом на сході України»:**

[https://totalaction.org.ua/public/upload/book/1526026794_gon_201117_web_\(1\).pdf](https://totalaction.org.ua/public/upload/book/1526026794_gon_201117_web_(1).pdf)

Умисні напади на цивільне населення та цивільні об'єкти. Напади невивіркового характеру. Недотримання принципу пропорційності при нападі.

З самого початку повномасштабного вторгнення, в порушення *принципу розрізнення*, здійснюються умисні напади як на цивільних осіб, так і на цивільні об'єкти. Кількість *нападів невивіркового характеру* продовжує залишатися стабільно високою. В багатьох випадках є ознаки недотримання комбатантами *принципу пропорційності* при нападах. Нагадаємо, що суть останнього полягає у тому, що забороняються напади, від яких можна очікувати спричинення випадкової загибелі цивільного населення або поранення цивільних осіб, пошкодження цивільних об'єктів або поєднання таких наслідків, які були б надмірними порівняно з очікуваною конкретно та безпосередньою військовою перевагою, що мали б одержати.

В порівнянні з серпнем місяцем загальна ситуація з обстрілами у вересні не зазнала істотних змін. На кінець вересня абсолютна вся територія України перебувала в зоні ризику ракетно-бомбових ударів. В більшості населених пунктів повітряна тривога лунає по кілька разів на день.

Зберігалася тенденція та практика обстрілів з території РФ населених пунктів в прикордонних областях України, що раніше були деокуповані (Чернігівська та Сумська обл.). Наприклад, в громадах Сумської області без обстрілів у вересні минув лише один день – **25 вересня**. В усі інші дні місяця хоча б одна з громад зазнавала обстрілів.

Невивірковим артилерійським обстрілам та ракетно-бомбовим ударам продовжували піддаватися населені пункти, поблизу яких тривали активні бойові дії (міста Бахмут, Слов'янськ Донецької обл., інші), а також ті населені пункти, що розташовані в тилу українських військ (міста Харків, Миколаїв, Нікополь та інші).

11 вересня відбувся один з найбільших масових обстрілів енергетичної інфраструктури України. Зокрема, було обстріляно Зміївську ТЕС (с. Слобожанське, Харківська обл., найбільша електростанція області та одна з найбільших теплових електростанцій України) та три підстанції високої напруги, знеструмлено 40 підстанцій різної напруги, відключено 2 повітряні лінії 750 кВ, 5 повітряних ліній 330 кВ²⁶. Під ракетний удар потрапила також Харківська ТЕЦ-5 (с. Подвірки, Харківська область, передмістя Харкова)²⁷. Без світла залишилися споживачі електроенергії в Харківській, Полтавській, Дніпропетровській, Сумській та Донецькій областях.

[Момент вибуху на Харківській ТЕЦ-5](#)

²⁶ <https://www.facebook.com/german.galushchenko/posts/pfbidoJxzDwu8UmhbHz4oGbpVx1F4ByiJnXQnkCEzUDswzy8UnEggocBQujWPG6hnerxRVL>

²⁷ <https://www.unian.ua/war/v-opu-pidtvverdili-ataku-po-harkivskiy-tec-5-odniy-z-naybilshih-v-ukrajini-novini-harkova-11975607.html>

17 вересня

ракетного удару зазнала Слов'янська ТЕС. Пошкодження отримало обладнання на території станції²⁸.

14 та 16 вересня

російські військові завдали ракетних ударів по гідротехнічних спорудах, що розташовані на західних околицях Кривого Рогу (Дніпропетровська обл.). Внаслідок ракетного удару було пошкоджену греблю Карачунівського водосховища, почався витік води в ріку Інгулець. Підтоплення зазнали окремі райони м. Кривий Ріг та декілька сільських громад²⁹.

Наслідки удару по гідротехнічних спорудах в Кривому Розі 14 та 16 вересня. Джерело фото: Новинарня

²⁸ https://t.me/pavlokyrylenko_donoda/4918

²⁹ https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D0%B4%D0%B0%D1%80%D0%B8_%D0%BF%D0%BE_%D0%B4%D0%B0%D0%BC%D0%B1%D1%96_%D0%9A%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%87%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%B2%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D1%81%D1%85%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%B0

30 вересня країну шокував ракетний удар по пункту зосередження автотранспорту та громадян для виїзду/вїзду на/з тимчасово окупованої території, розташованому на околиці м. **Запоріжжя** (на виїзд в бік окупованої Василівки). За попередніми даними Офісу Президента України, російські військові випустили 16 ракет ЗРК «С-300»³⁰. Постраждало близько **118** осіб, з яких загинули щонайменше **32** особи³¹.

Наслідки удару по цивільній автоколонні на околиці Запоріжжя. Джерело фото: Укрправда

³⁰ <https://www.pravda.com.ua/news/2022/09/30/7369748/>

³¹ https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D0%B1%D1%81%D1%82%D1%80%D1%96%D0%BB_%D0%B3%D1%83%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D1%96%D1%82%D0%B0%D1%80%D0%BD%D0%BE%D1%97_%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%BD%D0%B8_%D0%B2_%D0%97%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B6%D0%B6%D1%96#cite_note-radiosvoboda_2022_10_08-3

Схожий випадок трапився з цивільною евакуаційною колоною автомобілів **25 вересня** в «сірій зоні» між селищами Курилівка та Піщане (Куп'янський р-н). За останніми даними загинуло **26** людей³², зокрема, вагітна жінка та **13** дітей³³. Щоправда в даному випадку причиною смерті людей ймовірно став не ракетний або артилерійський удар, а напад із застосуванням стрілецької зброї. На оприлюдненому прокуратурою відео можна побачити, що цивільні легкові автомобілі містять численні сліди від куль.

Залишки цивільної автоколони на Харківщині. Скріншот відео. Джерело: Харківська обласна прокуратура

Інші окремі приклади:

Донеччина

1 вересня

в м. **Слов'янськ** ракетним ударом було зруйновано будівлю дитячого садку «Теремок», який до повномасштабного вторгнення Росії відвідувало близько 100 дітей. За даними Донецької ОДА (ОВА), це вже 260-й дитячий садок на Донеччині, пошкоджений російськими військами. Загалом в області пошкоджено або знищено 615 освітніх закладів³⁴. **07 вересня** внаслідок ракетних ударів в місті було пошкоджено будівлю школи, лікарні, Станції юних техніків та багатоповерхівку³⁵. Під завалами багатоквартирного будинку загинуло щонайменше троє людей³⁶.

³² https://t.me/pgo_gov_ua/6798?single

³³ https://khar.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_c=view&_t=rec&id=321273

³⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=nZrIZZlBoWs>

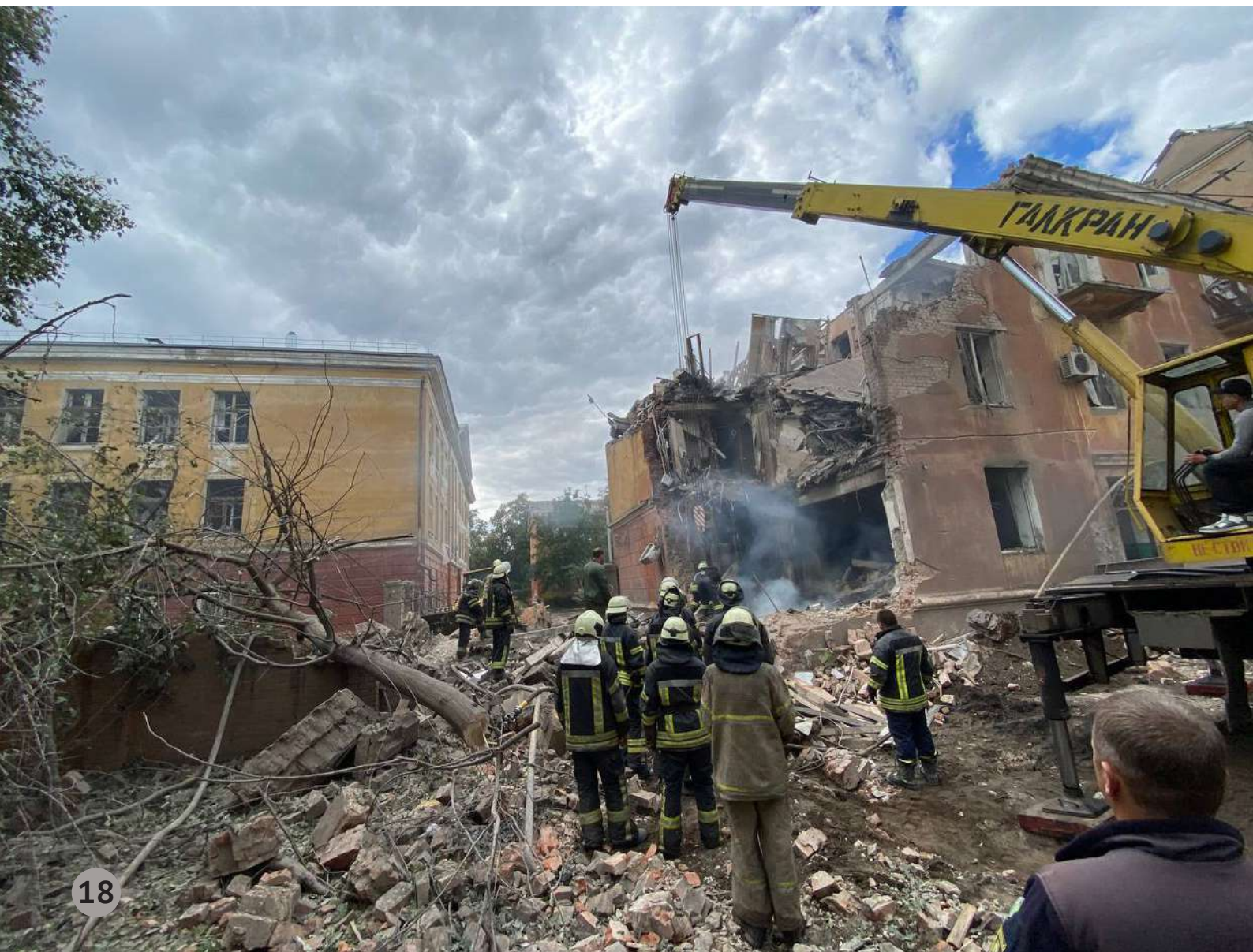
³⁵ https://dn.npu.gov.ua/news/pid-zavalami-zalishayutsya-lyudi-na-mistsyakh-rosiyskikh-udariv-po-donechchini-pratsyuyut-politseyski?fbclid=IwAR18WFbpiCVWulRTjwbY4eDzD_niIT1KoERhpf9cooPkVf4fA2-ShtlYXbk

³⁶ <https://www.facebook.com/Vadymylyakh/posts/pfbidozzEciZT2Cb7eitXZmo8X4hoUrHqjRDtRYBU7JyDoigJwgkhDZ1ZgwwiUVPQqFdPL>

У День знань росіяни знищили дитячий садок "Теремок" у Слов'янську

Будівля дитячого садку «Теремок» у Слов'янську після ракетного удару. Скріншот відео. Джерело: Донецька ОДА (ОВА)

Наслідки удару по багатоквартирному будинку в Слов'янську. Джерело фото: ДСНС України

3 вересня

вісім ракет поцілили по промислового об'єкту та складам гуманітарної допомоги в м. **Краматорську**. Щонайменше одна цивільна особа зазнала важких поранень³⁷. **12 вересня** ракетного удару зазнав пологовий будинок. Про загиблих та поранених не повідомлялося³⁸.

Наслідки удару по пологовому будинку в Краматорську. Джерело фото: Олександр Гончаренко та Лівий берег

8 вересня

протягом доби внаслідок артилерійських обстрілів та ракетно-бомбових ударів в м. **Бахмут** загинуло щонайменше вісім людей та ще 17 отримали поранення. Було пошкоджено 20 приватних і 6 багатоповерхових будинків, 4 крамниці, палац культури та адмінбудівлю. Крім того, під обстріл потрапив ринок (пошкоджено 107 контейнерів). У місті четвертий день була відсутня вода та електрика³⁹. **15 вересня** внаслідок ракетного удару з літака були пошкоджені багатоповерхові будинки. Повідомлялося, що під завалами одного із будинків можуть перебувати від 4 до 6 людей⁴⁰.

³⁷ https://t.me/kramatorsk_rada/5850

³⁸ https://lb.ua/society/2022/09/12/529106_rosiyani_zruynuvali_pologoviy.html

³⁹ https://t.me/pavlokyrylenko_donoda/4777?single

⁴⁰ https://t.me/svoboda_radio/10710

21 вересня ракетного удару зазнало м. **Курахове**. Поранення отримали 12 людей, у тому числі дві дитини.

КУРАХОВЕ

12 людей поранено — наслідки ракетного удару по Кураховому

Наслідки удару по м. Курахове. Скріншот відео. Джерело: Донецька ОДА (ОВА)

23 вересня у м. **Торецьк** з-під завалів зруйнованого ракетним ударом дев'ятиповерхового будинку було врятовано 19 цивільних осіб, зокрема, двох дітей.

Багатоповерхівка в Торецьку після ракетного удару. Джерело фото: Павло Кириленко / Донецька ОДА (ОВА)

На території Донецької області протягом **вересня 2022 року** від факторів війни загинуло щонайменше **127** цивільних осіб та ще не менше **289** осіб зазнали поранень. Ці дані враховують випадки загибелі/поранення, які мали місце лише на підконтрольній Уряду України території. Надійні дані з тимчасово окупованих територій відсутні.

Орієнтовна інформація про кількість загиблих та поранених цивільних осіб на території Донецької області (підконтрольна територія) з **1 по 30 вересня** (інформація наводиться згідно щоденним повідомленням голови Донецької ОДА/ОВА в Телеграм https://t.me/pavlokyrylenko_donoda):

Дата	Загиблі:	Поранені:
1 вересня	4	10
2 вересня	3	3
3 вересня	4	2
4 вересня	3	3
5 вересня	-	4
6 вересня	3	2
7 вересня	7	2
8 вересня	9	23
9 вересня	2	5
10 вересня	10	19
11 вересня	3	8
12 вересня	5	3
13 вересня	5	16
14 вересня	2	13
15 вересня	5	6
16 вересня	2	11
17 вересня	5	18
18 вересня	3	8
19 вересня	1	12
20 вересня	6	20
21 вересня	5	12
22 вересня	7	17
23 вересня	2	3
24 вересня	2	8
25 вересня	3	11
26 вересня	3	13
27 вересня	5	10
28 вересня	6	4
29 вересня	8	17
30 вересня	4	6
ВСЬОГО:	127	289

Інформація про кількість загиблих та поранених цивільних осіб на території Донецької області (підконтрольна територія) з **1 по 30 вересня за населеними пунктами** (інформація наводиться згідно щоденним повідомленням голови Донецької ОДА/ОВА в Телеграм https://t.me/pavlokyrylenko_donoda):

Населений пункт:	Загиблі:	Поранені:
<i>Міста</i>		
Слов'янськ	5	4
Бахмут	33	72
Красногорівка	6	11
Соледар	2	3
Авдіївка	4	9
Краматорськ	-	21
Торецьк	9	24
Курахове	4	6
Сіверськ	1	-
Мар'їнка	3	-
Костянтинівка	-	10
Часів Яр	1	1
Селидове	1	7
Вугледар	6	4
Покровськ	4	8
Мирноград	-	1
Святогірськ	2	7
Гірник	-	1
Родинське	-	2
Всього (загинуло/ поранено) в містах:	81	191
<i>Селища/села</i>		
Зайцеве	3	5
Кодема	-	1
Нью-Йорк	1	3
Шевченко	1	-
Соловійове	-	1
Первомайське	-	2
Велика Новосілка	5	8
Благодатне	1	-
Георгіївка	4	5
Максимільянівка	2	-
Новоселівка Перша	-	2
Кліщіївка	1	-
Яковлівка	-	1
Павлівка	-	6
Єлизаветівка	-	2
Новомихайлівка	-	1
Костянтинівка (село)	-	3

Населений пункт:	Загіблі:	Поранені:
Південне	-	1
Нетайлове	-	2
Курахівка	4	6
Дружба	1	2
Північне	1	4
Парасковіївка	1	1
Миколаївка	1	5
Райгородок	1	1
Бердичі	-	2
Катеринівка	-	2
Богоявленка	1	-
Водяне	3	-
Донецьке	-	1
Хромове	1	1
Галицинівка	1	2
Федорівка	1	-
Гостре	-	2
Богатир	-	1
Ягідне	2	-
Романівка	1	1
Олексієво-Дружківка	-	1
Курдюмівка	-	3
Долина	6	-
Пречистівка	-	1
Новий Комар	-	1
Закітне	-	1
Богородичне	2	-
Дорожнє	-	5
Хромове	-	3
Карлівка	1	2
Новоукраїнка	-	6
Удачне	-	1
Іванопілля	-	2
Плещіївка	-	1
Олександропіль	-	1
Тоненьке	-	3
Роздолівка	-	1
Всього (загинуло/ поранено) в селах/ селищах:	46	106

Примітка: Всі наведені дані є попередніми (орієнтовними), можуть містити неточності та потребують перевірки (уточнення).

Кількість загиблих та поранених серед цивільного населення Донецької області (підконтрольна територія) неістотно збільшилася у порівнянні з попереднім місяцем. Так, в серпні кількість загиблих та поранених становила 118 та 264 осіб відповідно, а у вересні – це вже **127** загиблих та **289** поранених, що на **9 (3,6%)** та **25 (4,5%)** осіб відповідно більше за показники попереднього місяця. Водночас це не свідчить про те, що інтенсивність бойових дій та кількість ракетно-бомбових ударів у вересні залишалася на такому самому рівні, що й у серпні, адже інтенсивність боїв на Донбасі протягом вересня тільки зростала. Особливо на фоні контрнаступу на Харківщині. Неістотне статистичне зростання кількості загиблих та поранених серед цивільного населення скоріше пов'язане насамперед з поступовим зменшенням загального числа цивільного населення в регіоні, адже останні місяці, втікаючи від наслідків війни, люди масово виїжджають в інші регіони України.

Як і минулого місяця, кількість встановлених випадків загибелі та поранення цивільних в містах більша, аніж в селах і селищах. Так, за оголошеними даними, в містах у вересні загинуло та було поранено **81** та **191** осіб відповідно. Натомість в селах та селищах кількість постраждалих становила **46** вбитих та **106** поранених. Отже, в містах загинуло на **27,5%** більше людей ніж в селах та селищах. Щодо поранених, то в містах їх кількість була більша за села та селища на **27,9%**. Імовірно такі цифри пов'язані, з одного боку, з більшим скупченням людей на одиницю площі в містах (даний фактор тягне за собою більші втрати при артилерійських та ракетно-бомбових ударах), а з іншого боку – з кращою інформаційною доступністю міст. Невеликі населені пункти Донбасу через інтенсивні бойові дії перебувають здебільшого в повній або частковій ізоляції і інформація звідти доходить із запізненням або не доходить взагалі. З огляду на це, реальні цифри загиблого та пораненого цивільного населення можуть бути іншими.

Найбільше жертв у вересні, як і в минулому місяці, було серед жителів **м. Бахмут** – **33** загиблих та **72** поранених. Серед інших міст анти-лідерів за кількістю загиблого цивільного населення можна виділити Торецьк – 9 загиблих, Красногорівку – 6 загиблих, Вугледар – 6 загиблих, Слов'янськ – 5 загиблих.

Загалом, протягом останніх **чотирьох місяців 2022 року** (червень-вересень) на підконтрольній Уряду України території Донецької області загинуло щонайменше **466** цивільних осіб та ще не менше **1074** особи отримали поранення:

Червень: 86 загиблих та 213 поранених;

Липень: 135 загиблих та 308 поранених;

Серпень: 118 загиблих та 264 поранених;

Вересень: 127 загиблих та 289 поранених.

Запоріжжя

7 вересня артилерійського обстрілку зазнало с. **Мала Токмачка** (Пологівський р-н). В одному з дворів перебувало 8 цивільних, які отримували гуманітарну допомогу. В результаті п'ятеро людей були тяжко поранено, а троє загинули⁴¹.

24 вересня ракетного удару зазнало м. Запоріжжя. Було пошкоджено багатоквартирні та приватні житлові будинки. Щонайменше одна жінка загинула та дев'ять людей отримали поранення⁴². **27 вересня** ракетним ударом було зруйновано готельно-ресторанний комплекс, розташований в одному з міських парків відпочинку в середмісті Запоріжжя. Про загиблих та поранених не повідомлялося⁴³.

Багатоквартирний будинок в Запоріжжі після ракетного удару 24.09.22.
Джерело фото: Олександр Старух / Запорізька ОДА (ОВА)

⁴¹ <https://t.me/starukhofficial/3720/>

⁴² <https://t.me/kurtieofficial/5915>

⁴³ https://t.me/huevoe_zaporozhye/12425

Одеса та Миколаїв

4 вересня

масованому нічному обстрілу було піддано м. Миколаїв. Пошкоджень зазнали 26 житлових будинків, три лікувальні заклади, три заклади освіти, зокрема, дві школи, будівлі готелю та музею. Про загиблих та поранених не повідомлялося⁴⁴. Цього ж ранку в м. Очаків ракетним ударом було знищено елеватор з декількома тисячами тон зерна. Пошкоджені десятки прилеглих житлових будинків⁴⁵. Вночі 11 вересня Миколаїв в черговий раз зазнав потужного обстрілу. Було пошкоджено численні житлові будинки.

Щонайменше дев'ять осіб дістали поранення різного ступеню тяжкості⁴⁶. 14 вересня під нічний масований обстріл потрапили всі чотири райони міста. Скрізь постраждали житлові будинки та об'єкти інфраструктури⁴⁷. 23 вересня по місту працювали РСЗВ «Смерч» та ракетні комплекси «С-300». 35 приватних будинків, 6 багатоповерхівок, об'єкти промисловості та портової інфраструктури зазнали пошкоджень⁴⁸. Загалом протягом вересня місто чи не щодня піддавалося потужним ракетним ударам.

Залишки елеватора в Очакові після ракетного удару 04.09.22.
Джерело фото: Ху*вий Миколаїв

Один із будинків в Миколаєві після нічного удару 14.09.22.
Джерело фото: Ху*вий Миколаїв

Один із житлових будинків в Миколаєві після нічного удару 11.09.22.
Джерело фото: Ху*вий Миколаїв

23 вересня

м. Одеса було атаковане дронами-камікадзе. Зруйнована адміністративна будівля та пошкоджено декілька навколишніх житлових будинків. Щонайменше одна цивільна особа загинула⁴⁹.

⁴⁴ <https://t.me/senkevichonline/2369>

⁴⁵ https://www.facebook.com/100009609583363/videos/1251188042339758/?story_fbid=pfbid0F4GCtOuM5b7hVWYZyfj418jfkf6xk4ddzjDsdv8VsYmSbt7sxyDnqad2ifj9Fexgl&id=100009609583363

⁴⁶ <https://t.me/senkevichonline/2450>

⁴⁷ <https://t.me/senkevichonline/2485>

⁴⁸ <https://t.me/senkevichonline/2611>

⁴⁹ <https://t.me/odesacityofficial/11057>

Харків

2 вересня

ракетним ударом системи було зруйновано приміщення сучасного спортивного комплексу «Локомотив» у Холодногірському районі м. Харкова⁵⁰. **6 вересня** в результаті ранкового ракетного обстрілу центру міста було вщент зруйновано житлову п'ятиповерхівку⁵¹. В цей же день в м. **Золочів** (Харківська обл.) внаслідок обстрілу загинуло двоє людей⁵². **8 вересня** в Харкові від обстрілів загинуло щонайменше двоє людей та ще п'ятеро отримали поранення⁵³. **9 вересня** потужний удар по центру міста завдав пошкоджень дитячому садку, школі та дитячому будинку творчості. Повідомлялося про щонайменше 10 постраждалих, у тому числі дітей⁵⁴. Від ранкового обстрілу **12 вересня** у місті загинула одна людина та ще не менше шести осіб отримали поранення⁵⁵.

Спорткомплекс «Локомотив» після ракетного удару 02.09.22. Джерело фото: Олег Синегубов, голова Харківської ОДА (ОВА)

Харківська п'ятиповерхівка після ракетного удару 06.09.22. Джерело фото: Олег Синегубов, голова Харківської ОДА (ОВА)

⁵⁰ <https://t.me/synegubov/4050>

⁵¹ <https://t.me/synegubov/4076>

⁵² <https://t.me/synegubov/4064>

⁵³ https://t.me/ihor_terekhov/479

⁵⁴ <https://www.pravda.com.ua/news/2022/09/9/7366773/>

⁵⁵ https://t.me/synegubov/4166?fbclid=IwAR1pxsyRIZjBHoxENJeUVs6HmfoLQQRUMMg_2QWHRoi3lZdJbSalz9peMrY

18 вересня стало відомо, що у с. **Стрілеца** (Харківський р-н) під час евакуації пацієнтів психіатричної лікарні загинуло четверо медичних працівників та ще двоє отримали поранення. Життя медиків обірвав раптовий масований обстріл території закладу. Повідомляється, що в момент евакуації в закладі перебувало більше 600 пацієнтів⁵⁶.

Дніпро та Нікополь

У ніч на **10 вересня** ракетного удару зазнало м. **Дніпро**. Було зруйновано підприємство з виготовлення склопакетів. **11 вересня** ракетного удару зазнав один із житлових кварталів міста. Щонайменше одна людина отримала важке поранення. Зруйновані або пошкоджені адмінбудівлі, магазини, ринок, склади та житлові будинки. Артилерійського удару було завдано також по м. **Нікополь**. Постраждали щонайменше троє людей. У місті було пошкоджено 35 багатоповерхових та приватних будинків, кілька навчальних закладів, амбулаторія, об'єкт промислової інфраструктури, автівки, газогони та лінії електропередач⁵⁷. Схожого обстрілу **Нікополь** зазнав **18 вересня**. Тоді у місті було пошкоджено кількадесят багатоповерхових та приватних будинків, автівки, декілька господарських споруд, газоводи та лінії електропередач. Постраждали щонайменше троє людей. Загалом у вересні Нікополь чи не щодня піддавався обстрілам різного ступеня інтенсивності.

29 вересня одна з ракет влучила по житловому кварталу в **Дніпрі**. Загинула ціла родина – бабуся, мама та двоє маленьких дітей⁵⁸.

«Сьогодні я побачив Пекло зсередини. Коли почалася війна, то мама вирішила перевезти малечу з проспекту Поля в безпечніше місце. До приватного сектору. До бабусі. Сьогодні до їхнього будинку прилітала російська ракета. Вирва, яку ви всі бачили на фотографіях приблизно 8 на 10 метрів. Люди буквально випарувалися. Бабуся Алла, мама Наташа, дочка Василиса 12 років та хлопчик Іван, 8 років від народження. І маленький песик Джек», – прокоментував подію мер Дніпра Борис Філатов, цитує видання Погляд⁵⁹.

Вирва на місті влучання ракети у Дніпрі, де 29.09.22 загинула родина з чотирьох осіб. Джерело фото: Погляд

⁵⁶ <https://t.me/synegubov/4267>

⁵⁷ <https://t.me/dnipropetrovskaODA/1813>

⁵⁸ <https://poglyad.tv/sogodni-ya-pobachiv-peklo-zseredini-filatov-rozpoviv-pro-rodinu-yaka-zaginula-vid-raketi-v-dnipro-article>

⁵⁹ <https://poglyad.tv/sogodni-ya-pobachiv-peklo-zseredini-filatov-rozpoviv-pro-rodinu-yaka-zaginula-vid-raketi-v-dnipro-article>

«Ні. Я буду відвертим до кінця. Дехто не просто випарувався. Їх знайшли у сусідів на дахах. На сусідніх вулицях. А коли приїхали рятувальники, на руїнах сидів старий пес Крим. І вив. А потім приїхали комунальники. І відвезли собаку, який оглух, осліплий і контужений, до КП «Зооконтроль» і там міські ветеринари колють пса серцевими препаратами, щоб нормалізувати», – продовжує мер⁶⁰.

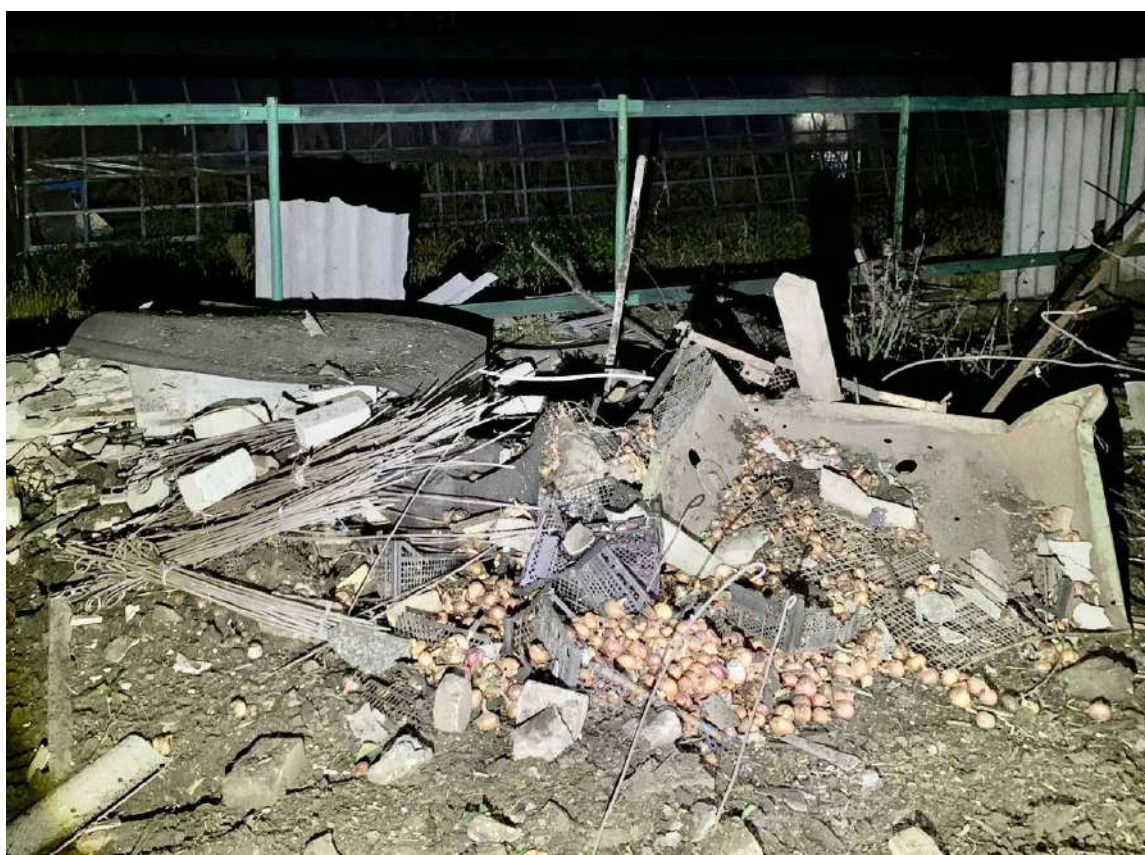
Підприємство з виготовлення склопакетів у Дніпрі після ракетного удару 10.09.22. Джерело фото: ХД Днепр

Наслідки ракетного удару по Дніпру 11.09.22. Джерело фото: Валентин Резніченко / Дніпропетровська ОДА (ОВА)

⁶⁰ <https://poglyad.tv/sogodni-ya-pobachiv-peklo-zseredini-filatov-rozpoviv-pro-rodinu-yaka-zaginula-vid-raketi-v-dnipri-article>

30 вересня ракети типу «Іскандер» знищили цивільне автотранспорте підприємство в **Дніпрі**. Повністю згоріли 52 автобуси та ще 98 зазнали пошкоджень. У місті були понівечені кілька багатоповерхівок, гімназія, магазин та адміністративні будівлі⁶¹.

Пожежа на автотранспортному підприємстві у Дніпрі після ракетного удару 30.09.22.
Джерело фото: Валентин Резніченко / Дніпропетровська ОДА (ОВА)

⁶¹ <https://t.me/dnipropetrovskaODA/2009>

Довідково:

За період з 24 лютого 2022 року по **25 вересня 2022 року** Управління Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ) зафіксувало **14844** випадків загибелі та поранення цивільних осіб в країні: **5996** вбитих (2334 чоловіків, 1605 жінок, 157 дівчат та 190 хлопців, а також 35 дітей та 1675 дорослих, чия стать поки невідома) та **8848** поранених. УВКПЛ зазначає, що до більшості зареєстрованих випадків загибелі чи поранення привели удари зброї вибухової дії з великим радіусом ураження (включно з обстрілами із застосуванням важкої артилерії та РСЗВ, а також ракетними та авіаударами) та вважає, що фактичні цифри значно вищі, адже з місць, де тривають інтенсивні бойові дії, інформація надходить із запізненням та потребує перевірки⁶².

Чому це порушення:

Норми міжнародного гуманітарного права передбачають, що для забезпечення поваги й захисту цивільного населення та цивільних об'єктів сторони, що перебувають у конфлікті, повинні завжди розрізняти цивільне населення й комбатантів, а також цивільні й воєнні об'єкти та відповідно спрямовувати свої дії тільки проти воєнних об'єктів (Додатковий протокол I до Женевських конвенцій, статті 48, 52, Звичаєве МГП, норми 1, 7).

Захист цивільних об'єктів припиняється, коли ці об'єкти починають використовувати у військових цілях.

Запобіжні заходи під час здійснення нападу передбачають, зокрема, але не виключно, що той, хто планує напад або приймає рішення про його здійснення, має зробити все практично можливе, щоб пересвідчитися в тому, що об'єкти нападу не є ані цивільними особами, ані цивільними об'єктами та не підлягають особливому захисту, а є саме воєнними об'єктами (Додатковий протокол I до Женевських конвенцій, стаття 57, Звичаєве МГП, норма 16).

Напади невибіркового характеру, зокрема, напади, що не спрямовані на конкретну військову ціль, або напади, під час яких застосовуються методи чи засоби ведення воєнних дій, які не можуть бути спрямовані на конкретну військову ціль, заборонені.

У випадку сумніву у тому, чи не використовується об'єкт, який звичайно призначений для цивільних цілей, наприклад, відправлення культу, житловий будинок, школа, для ефективної підтримки військових дій, передбачається, що такий об'єкт використовується в цивільних цілях (Додатковий протокол I до Женевських конвенцій, стаття 52).

Умисні напади на цивільне населення або на окремих цивільних осіб, умисні напади на цивільні об'єкти, недотримання принципу пропорційності при нападі, а також деякі інші споріднені з ними діяння, вчинені під час міжнародного збройного конфлікту, є воєнними злочинами в розумінні Римського статуту Міжнародного кримінального суду (Статут МКС, стаття 8).

⁶² <https://ukraine.un.org/uk/200818-ukrayina-vtratya-sered-syvilnykh-osib-stantom-na-25-veresnya-2022-roku>

4. Загроза спорудам та установам підвищеної небезпеки.

Протягом вересня 2022 року збройні сили РФ продовжували своїми діями загрожувати безпечній роботі ядерних об'єктів України.

01 вересня Запорізьку АЕС відвідала місія МАГАТЕ. В опублікованому **6 вересня** звіті члени місії засвідчили, що Росія розмістила на території станції військовий персонал, транспортні засоби та обладнання, зокрема, були помічені військові вантажівки на першому поверсі турбінних залів 1-го та 2-го енергоблоків⁶³. СЦГІ припускає, що частина іншої військової техніки та озброєння, які зазвичай знаходяться на території станції, на момент візиту місії могли бути тимчасово перевезені в інші місця. Відомо, що з липня 2022 року на території **Запорізької АЕС** російські війська облаштували військову базу, розмістивши важку артилерію, зокрема, реактивні системи залпового вогню БМ-30 «Смерч»⁶⁴.

Військова техніка на першому поверсі турбінної зали енергоблоку № 2, ЗАЕС. Джерело фото: МАГАТЕ

03 вересня видання The Insider оприлюднило відео роботи реактивної системи залпового вогню (РСЗВ) з території **Запорізької АЕС**. Видання зазначає, що відео було зняте в ніч з 2 на 3 вересня⁶⁵.

Робота РСЗВ з території **Запорізької АЕС**: [посилання на відео](#)

⁶³ https://www.iaea.org/sites/default/files/22/09/ukraine-2ndsummaryreport_sept2022.pdf

⁶⁴ https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3566162-ak-zabezpeciti-voennu-kampaniu-u-2023-roci-ukrainskij-poglad.html?fbclid=IwAR3ttHie-mpTE3suP-s3laUJadN1WwrOxHC2q0059LmRFkIFX_gVQdC_RRo

⁶⁵ <https://theins.ru/news/254676>

15 вересня

Рада керуючих Міжнародного агентства з атомної енергії, яка складається з представників 35 держав-членів ООН, ухвалила резолюцію із вимогою до Росії припинити окупацію **Запорізької АЕС**. У документі міститься заклик до Росії «негайно припинити всі дії проти Запорізької АЕС та будь-якого іншого ядерного об'єкта в Україні та на них»⁶⁶.

Водночас вже **19 вересня** російські війська здійснили ракетний обстріл промислової зони **Південноукраїнської АЕС** (перебуває під контролем України)⁶⁷. Удар було завдано, ймовірно, ракетою типу «Іскандер»⁶⁸.

«Потужний вибух стався всього за 300 м від реакторів ПАЕС. Ударною хвилею пошкоджено будівлі АЕС, розбито понад 100 вікон. Відключився один з гідроагрегатів Олександрівської ГЕС, яка входить до складу Південноукраїнського енергокомплексу. Відключилися також три високовольтні лінії електропередачі», - повідомили тоді в «Енергоатомі»⁶⁹.

Вибух на території Південноукраїнської АЕС: [посилання на відео](#)

21 вересня

стався черговий обстріл території **Запорізької АЕС**. Було пошкоджено обладнання зв'язку енергоблоку № 6 з відкритим розподільчим пристроєм станції⁷⁰.

30 вересня

50 країн – учасниць Генеральної конференції МАГАТЕ виступили зі спільною заявою, в якій «рішуче засудили дії Росії проти ядерних об'єктів в Україні та закликали РФ негайно припинити будь-які втручання на українських атомних майданчиках»⁷¹.

«Ми нагадуємо, що ризики ядерних інцидентів залишатимуться високими допоки російська федерація присутня на майданчику Запорізької АЕС. Станція повинна й надалі залишатися приєднаною до української електромережі як невід'ємна частина української енергетичної системи», - цитує заяву «Енергоатом»⁷².

⁶⁶ <https://www.pravda.com.ua/news/2022/09/15/7367646/>

⁶⁷ <https://www.bbc.com/ukrainian/news-62952911>

⁶⁸ <https://www.facebook.com/okPivden/videos/778222990086241/>

⁶⁹ https://t.me/energoatom_ua/9672

⁷⁰ https://t.me/energoatom_ua/9720

⁷¹ https://t.me/energoatom_ua/9898

⁷² https://t.me/energoatom_ua/9898

Чому це порушення:

Установки і споруди, що містять небезпечні сили: греблі, дамби й атомні електростанції, - не повинні ставати об'єктами нападу, якщо такий напад може викликати вивільнення небезпечних сил та наступні важкі втрати серед цивільного населення. Напад заборонено навіть в тих випадках, коли такі об'єкти є військовими об'єктами (Додатковий протокол I до Женевських конвенцій, стаття 56). Під час здійснення нападів на споруди та установки підвищеної безпеки особлива увага повинна приділятися тому, щоб під час таких нападів уникати вивільнення небезпечних сил та надмірних втрат серед цивільного населення (Звичаєве МГП, норма 42).

Водночас, заборона нападу на ці об'єкти не є абсолютною. Наприклад, особливий захист від нападу по відношенню до АЕС припиняється в тому випадку, якщо АЕС виробляє електроенергію для регулярної істотної та безпосередньої підтримки військових операцій та якщо такий напад є єдиним практично можливим способом припинити таку підтримку.

Цілком очевидно, що українські АЕС є суто цивільними об'єктами та не є військовими об'єктами. Поблизу АЕС немає та не було інших українських військових об'єктів. Наслідки ведення військових дій поблизу станцій, пошкодження їх інфраструктури, перетворення АЕС на військові бази РФ, запуски ракет над територією АЕС, мінування відповідних територій та інші подібні дії в більшості випадках є непередбачуваними та становлять виключну небезпеку.

Умисне вчинення нападу, коли відомо, що такий напад стане причиною випадкової загибелі або каліцтва цивільних осіб або збитків цивільним об'єктам або масштабної, довготривалої та серйозної шкоди навколишньому природному середовищу, яка буде явно незрівнянною з конкретною та безпосередньою очікуваною загальною військовою перевагою, є воєнним злочином в розумінні Римського статуту Міжнародного кримінального суду (Статут МКС, стаття 8 (2) (b) (iv)).

Загроза навколишньому природному середовищу.

Загроза навколишньому природному середовищу України внаслідок бойових дій (забруднення повітря, ґрунтів, шкода екосистемам, водним ресурсам і т. д.) продовжує щодня зростати.

20 вересня Парламент України схвалив Звернення до Генасамблеї ООН, Програми ООН з навколишнього середовища, Європарламенту, Єврокомісії, парламентів та урядів держав - членів Генасамблеї ООН щодо утворення **спеціальної екологічної моніторингової місії** для фіксації екологічної шкоди, заподіяної внаслідок збройної агресії РФ на території України⁷³.

27 вересня Уряд України затвердив «Порядок поводження з відходами, що утворились у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків». Визначено поняття «відходи від руйнувань», класифікацію таких відходів, основні операції поводження з відходами від руйнувань та черговість їх проведення, а також основні положення щодо організації місць тимчасового зберігання відходів від руйнувань⁷⁴. Нагадаємо, що руйнування будівель та поселень призводить до забруднення довкілля будівельним сміттям та азбестом. Міндовкілля України вважає, що наслідки такого забруднення для довкілля будуть проявлятися роками⁷⁵.

На доповнення до загроз та інцидентів, описаних в попередніх Дайджестах⁷⁶, які не перестали існувати, зазначимо, що у вересні 2022 року **Міндовкілля України** у своїх щотижневих зведеннях відзначало наступне (наводиться вибірково):

- Україна займає 9 місце за площею лісів у Європі. Загалом бойові дії різної інтенсивності велися на 3 млн. га лісу, зараз – на 600 тис. га. Основними наслідками воєнної агресії для лісового господарства є пожежі, забруднення вибухонебезпечними предметами, а також втрата потужностей⁷⁷;
- **3 вересня** фахівці виявили розлив нафти на площі 1434 кв. км в Азовському морі на ділянці від селища Приморський Посад до м. Бердянськ (Запорізька обл.). Нафтову пляму зафіксували за допомогою супутникової зйомки 2 вересня, коли її розмір сягав 811 кв. км. Проте аналіз супутникових даних за 3 вересня показав, що розмір плями збільшився до 1434 кв. км. Розлив відбувся на території, яку тимчасово контролює російська армія, однак окупаційні війська не вживають заходів для ліквідації наслідків⁷⁸;

⁷³ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2594-20#Text>

⁷⁴ <https://www.minregion.gov.ua/press/news/uryad-zatverdyyv-poryadok-povodzhennya-z-vidhodamy-vid-rujnuvan-budivel-ta-sporud/>

⁷⁵ <https://mepr.gov.ua/news/39879.html>

⁷⁶ <https://totalaction.org.ua/war-news/205>

⁷⁷ <https://mepr.gov.ua/news/39747.html>

⁷⁸ <https://mepr.gov.ua/news/39747.html>

- **7 вересня** Одеська обласна прокуратура повідомила про кримінальне провадження щодо екоциду за фактом масового знищення дельфінів внаслідок збройної агресії. Було проведено огляди та розтини морських свиней і дельфінів білобочок, знайдених мертвими на узбережжях. Відібрані зразки будуть направлені для проведення досліджень у Падуанському (Італія) та Ганноверському (Німеччина) університетах⁷⁹;

Розтин загиблого дельфіна. Джерело фото: Міндовкілля України

⁷⁹ <https://mepr.gov.ua/news/39747.html>

- російські війська завдають цілеспрямованих ударів по інфраструктурі для забору, очищення та постачання води, а також каналізаційних очисних спорудах. Значно пошкоджені об'єкти водопостачання та водовідведення у Донецькій, Луганській, Запорізькій, Харківській та Миколаївській областях; російські війська атакують інфраструктуру вздовж узбережжя Чорного та Азовського морів та кораблі на якірних стоянках, що призводить до забруднення вод і поширення токсинів у море⁸⁰;
- використання фосфорних бомб призводить до хімічного забруднення ґрунтів. Фосфорні сполуки можуть ще кілька років залишатись у землі, а надлишок фосфатів у ґрунтах сильно шкодить росту та розвитку флори й фауни в зоні бойових дій⁸¹;

Бомбардування українського населеного пункту з використанням фосфорних боєприпасів.
Джерело фото: Міндовкілля України

⁸⁰ <https://mepr.gov.ua/news/39823.html>

⁸¹ <https://mepr.gov.ua/news/39879.html>

- через дії російських військових вигоріло 3 708 гектарів території заповідного Кінбурнського півострова (Миколаївська обл.). Загальна шкода атмосферному повітрю, спричинена цими пожежами, становить понад 15,63 млрд. грн.;
- **15 вересня** російські військові завдали повторного ракетного удару по гідротехнічних спорудах у Кривому Розі. Через атаку забарвлення води у річці Інгулець набуло червоного та коричневого кольорів. Потенційною причиною була наявність гематиту, мінералу заліза, у місцевому ґрунті, породах та матеріалах, що використовувалися для відновлення водоскидної споруди. Забарвленість води у річці Інгулець поступово спадає⁸².

Річка Інгулець після ударів по гідротехнічних спорудах у Кривому Розі. Джерело фото: Міндовкілля України

⁸² <https://mepr.gov.ua/news/39879.html>

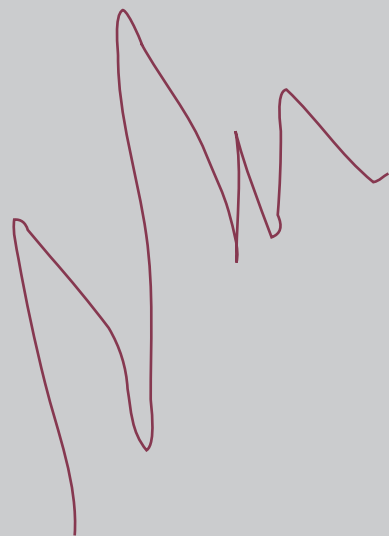
Чому це порушення:

При веденні воєнних дій має бути виявлена турбота про захист природного середовища від широкої, довгочасної і серйозної шкоди. Такий захист включає заборону використання методів або засобів ведення війни, що мають на меті завдати або, як можна очікувати, завдадуть такої шкоди природному середовищу й тим самим завдадуть шкоди здоров'ю або виживанню населення (Додатковий протокол I до Женевських конвенцій, стаття 55).

Забороняється здійснення нападу на військову ціль, якщо можна очікувати, що такий напад спричинить надмірну випадкову шкоду навколишньому природному середовищу порівняно з очікуваною конкретною та безпосередньою військовою перевагою (Звичаєве МГП, норма 43). Під час проведення воєнних операцій слід вживати всіх практично можливих запобіжних заходів для уникнення та у будь-якому разі мінімізації випадкової шкоди навколишньому природному середовищу (Звичаєве МГП, норма 44).

Умисне вчинення нападу, коли відомо, що такий напад стане причиною масштабної, довготривалої та серйозної шкоди навколишньому природному середовищу, яка буде явно незрівнянною з конкретною та безпосередньою очікуваною загальною військовою перевагою, є воєнним злочином в розумінні Римського статуту Міжнародного кримінального суду (Статут МКС, стаття 8 (2) (b) (iv)).

Ймовірно поки зарано говорити про «широку, довгочасну і серйозну шкоди», як вона розуміється в практиці застосування відповідних норм МГП. Водночас вже зараз є очевидним факт невжиття збройними силами РФ всіх практично можливих *запобіжних заходів* для уникнення такої потенційної шкоди. Подальше ігнорування згаданих норм МГП неодмінне призведе й до згаданої вище шкоди.

Захоплення та розграбування майна.

Тенденція захоплення та розграбування майна на окупованих територіях у вересні 2022 року не змінилася. З тимчасово окупованих територій продовжують надходити численні повідомлення про захоплення та розграбування майна. Багато з таких повідомлень важко перевірити за кількома (альтернативними) джерелами, але правдивість більшості з них не викликає розумних сумнівів. Спектр видів майна, що стає об'єктом посягання, як і раніше, доволі різноманітний: від побутового пограбування місцевого населення (автомобілі, готівкові грошові кошти тощо), до захоплення та розграбування майна великих компаній у значних розмірах (вважаю агропідприємств, товарів та майнових комплексів українських гіпермаркетів тощо).

Нагадаємо, що **30 вересня** влада Росії оголосила про підписання у Москві «договорів» про прийняття до Російської Федерації так званих ДНР, ЛНР, а також Запорізької та Херсонської областей, в межах, що існували «на день їх утворення та день прийняття в Російську Федерацію». Отже, очікуємо, що в подальшому це призведе до тотальної «конфіскації» та/або «націоналізації» майна українських державних та комунальних підприємств, установ, організацій, а також майна приватних власників, які відмовлятимуться від визнання російського суверенітету над тимчасово окупованими територіями України або з будь-яких інших причин вважатимуться нелояльними до російської влади.

Наприклад, ще до підписання вищевказаних «договорів», **29 вересня**, «Державний комітет оборони ДНР» ухвалив постанову, якою ввів «спеціальні економічні та інші санкції» стосовно 142 фізичних та 2-х юридичних осіб. «Санкції» передбачають припинення права власності та інших речових прав даних осіб на об'єкти нерухомості, розташовані на «території ДНР», з передачею нерухомості в «державну власність» без компенсації власникам вартості цього майна. До «переліку» увійшли відомі до 2014 року в Донецькій області бізнесмени, чиновники, службовці місцевого самоврядування, судді тощо⁸³. У своїй сукупності ці люди на той час становили т. зв. еліту регіону та володіли значною частиною ліквідного майна, розташованого в області. Можна припустити, що таке рішення свідомо було ухвалене саме до підписання «договорів», щоб ускладнити власникам майна можливість позиватися в міжнародних судах до Російської Федерації, адже Росія ймовірно визнаватиме свою відповідальність тільки за ті рішення, які будуть ухвалені вже після набуття «республікою» статусу «суб'єкта федерації» (в розумінні російської влади).

Одна з приватних офісних будівель, «націоналізованих» в окупованому м. Донецьку (б. Пушкіна, 2-а).
Джерело фото: Енциклопедія Новобудов

⁸³ <https://t.me/itsdonetsk/32729>

Інші окремі приклади:

- 13 вересня** ймовірно на фоні вдалого контрнаступу ЗСУ в Харківській області, стало відомо, що на ділянці траси Старобільськ – Луганськ, у напрямку на Луганськ, було помічено близько трьохсот цивільних автомобілів, переважно із державними номерними знаками Харківської області. За твердженням Генштабу ЗСУ, більшість транспортних засобів із причепами, завантаженими награваним майном, за кермом – російські військові. Схожа тенденція за спостереженнями ЗСУ спостерігається у населених пунктах тимчасово захоплених територій на півдні України. Наприклад, у м. Пологи (Запорізька обл.) російські військові виламують ворота приватних гаражів, забирають у місцевих жителів приватні автомобілі. У Новій Каховці (Херсонська обл.) масово почали вивозити меблі та побутову техніку з тимчасово залишених осель⁸⁴.
- 14 вересня** поліція Херсонської області повідомляла про захоплення приміщення обласної бібліотеки в окупованому м. Херсон, а в окупованому м. Нова Каховка – про захоплення будівлі, майстерні та боксів лінійної ділянки енергетичної компанії, яке поєднувалося з викраденням матеріальних цінностей вартістю понад 500 тис. грн. Крім того, в Херсоні на вулиці Лавренюва російські військові захопили адміністративне приміщення банку з матеріальними активами вартістю понад 1,5 млн. грн⁸⁵.
- 30 вересня** стало відомо, що окупаційна влада визнала «безхазяйним майном» близько 200 об'єктів туристичної інфраструктури (готелі, бази відпочинку) в колись популярному, а нині окупованому курортному селищі Кирилівка (Запорізька обл.). В «документі», опублікованому на сайті «адміністрації Запорізької області», власникам відповідного майна пропонується пред'явити свої права на нього шляхом звернення в «адміністрацію» в Мелітополі. Якщо ж протягом трьох днів такого звернення не буде, то об'єкти погрожують поставити «на облік у Міністерстві майнових та земельних відносин» Запорізької області як «безхазяйне майно», що по суті є першим кроком на шляху до «націоналізації» майна⁸⁶. Подібні списки час від часу публікуються й по іншим окупованим населеним пунктам Запорізької області (Василівка, Мелітополь, Приморськ та інші)⁸⁷.

Готель «Техас» в селищі Кирилівка до окупації. Джерело фото: Наше місто

⁸⁴ <https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/pfbid02MFZv5Bkv4Ckb3HaXbco88rAN16WxfU4rhUH5mnEtFGraniheNcLH55zt4VKrTgSgl>

⁸⁵ <https://www.facebook.com/khersonpolice.official/posts/pfbid02rhWHBwhQfrBGm648yS79FH7B9m3tgUhnShjMfbSXXk8MEke48QMz22sSxhe3PGVNI>

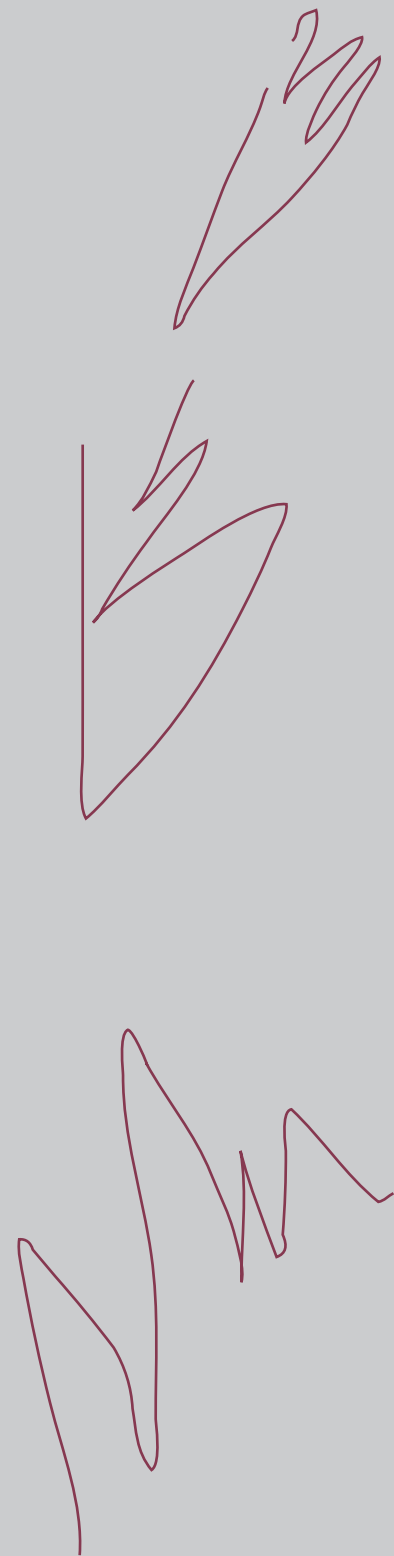
⁸⁶ <https://nashemisto.dp.ua/2022/09/30/na-azovskomu-moriv-kyrylivtsi-okupanty-vkraly-blyzko-200-baz-vidpochynku-z-iavyvsia-spysok/>

⁸⁷ <https://zapgov.ru/deyatelnost-mejvedomstvennaya-komissiya/%d0%b2%d1%8b%d1%8f%d0%b2%d0%bb%d0%b5%d0%bd%d0%bd%d0%be%d0%b5-%d0%b1%d0%b5%d1%81%d1%85%d0%be%d0%b7%d1%8f%d0%b9%d0%bd%d0%be%d0%b5-%d0%b8%d0%bc%d1%83%d1%89%d0%b5%d1%81%d1%82%d0%b2%d0%be-10/>

Чому це порушення:

Норми МГП забороняють грабіж. На окупованій території дозволено конфіскувати рухому суспільну власність, яку можна використовувати для воєнних операцій; приватну власність необхідно поважати, її не дозволено конфіскувати, окрім випадків, коли знищення або захоплення такої власності вимагає *нагальна військова необхідність* (Четверта Женевська конвенція, стаття 53, Звичаєве МГП, норми 49-51).

Незаконне, безглузде або широкомасштабне знищення та привласнення майна, не викликане військовою необхідністю, розграбування населених пунктів, а також деякі інші споріднені з ними діяння, вчинені під час міжнародного збройного конфлікту, є воєнними злочинами в розумінні Римського статуту Міжнародного кримінального суду (Статут МКС, стаття 8).

7

Свавільні затримання та незаконне позбавлення свободи цивільних осіб.

Протягом вересня 2022 року практика свавільних затримань російськими військовими (військовослужбовцями збройних сил РФ, Росгвардії, ФСБ тощо) та утримання в незаконних місцях несвободи цивільного населення окупованих територій істотно не змінилася. Як і раніше, незаконне позбавлення свободи людей здійснюється повсюдно та вочевидь є частиною плану чи політики по відношенню до окремих верств цивільного населення окупованих територій. Щодня надходять нові повідомлення про затримання людей. Частина затриманих згодом звільняють, а відомості про долю решти так і залишаються невідомими.

Окремі приклади:

2 вересня

Ймовірно в окупованій Новій Каховці (Херсонська обл.) російські військові затримали у власному будинку місцевого жителя **Євгенія Погребного**, 1983 р. н. Повідомлялося, що чоловік перебуває в підвалі захопленої будівлі поліції у Новій Каховці⁸⁸.

3 вересня

Ймовірно в окупованому м. Таврійську (Херсонська обл.) російські військові зупинили легковий автомобіль під керуванням **Дениса Шахова**, 1985 р. н., після чого затримали чоловіка⁸⁹.

Денис Шахов. Джерело фото: Каховська міська територіальна громада

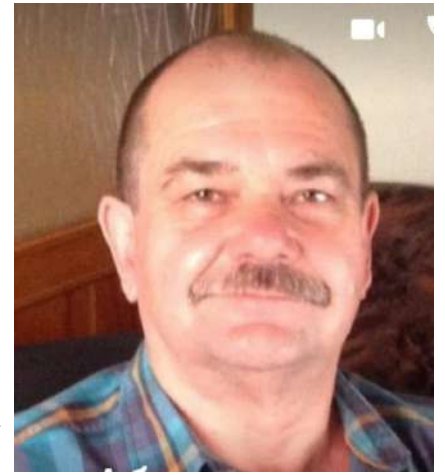
Євгеній Погребний. Джерело фото: Каховська міська територіальна громада

⁸⁸ <https://www.facebook.com/photo/?fbid=457053179797100&set=pb.100064772648646.-2207520000>

⁸⁹ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbidoUKYK7LpDsU1NgpbqKiaC3hWwF9bPzkThuxbr7ub5ZBDNf7T1r7E7vCVJfXb85kpcl&id=100064772648646

6 вересня

Ймовірно в окупованій Новій Каховці (Херсонська обл.) російські військові у власному будинку затримали місцевого жителя **Павла Абрамовича**, 1956 р. н. Чоловік має хронічні захворювання, зокрема, страждає на цукровий діабет. Повідомлялося, що чоловіка утримували в приміщенні захопленої будівлі поліції в Новій Каховці⁹⁰.

Павло Абрамович.
Джерело фото: Каховська міська територіальна громада

Максим Лукаржевський.
Джерело фото: Викрадені мелітопольці

9 вересня

Ймовірно в окупованому Мелітополі (Запорізька обл.) був затриманий **Максим Лукаржевський**. Подробиці затримання невідомі⁹¹

14 вересня

російські військові затримали колишню голову окупованої Білозерки (Херсонська обл.) **Антоніну Чередник**. Доля жінки залишається невідомою. Це вже друге за рахунком затримання. Вперше жінку затримали 24 червня та за два дні відпустили⁹².

Антоніна Чередник.
Джерело фото: Most

Студенти-медики разом з прикордонниками після звільнення з підвалу.
Джерело фото: Держприкордонслужба України

15 вересня

стало відомо, що в деокупованому м. Куп'янськ (Харківська обл.) українські прикордонники виявили **п'ятьох підлітків віком від 15 до 17 років**, зачинених російськими військовими в одному з підвальних приміщень. Звільнені виявилися студентами-медиками одного із навчальних закладів. Дівчата і хлопець розповіли, що військові проводили з ними «фільтраційні заходи», після чого без пояснення причин закрили у підвалі, де на момент звільнення вони перебували вже 7 днів⁹³.

⁹⁰ <https://www.facebook.com/photo/?fbid=459264602909291&set=pb.100064772648646.-2207520000>

⁹¹ https://t.me/vykradeni_melitopol/271

⁹² https://most.ks.ua/news/url/rosijski_zagarbniki_vdruge_vikrali_kolishnju_golovu_bilozerki_antoninu_cherednik/

⁹³ <https://dpsu.gov.ua/ua/news/Prikordonniki-zvilnili-pyatoch-pidlitkiv-yakih-okupanti-utrimuvali-u-pidvali-na-Harkivshchini/>

22 вересня

російські військові затримали у власному будинку старосту села Надєждівка (Херсонська обл.) **Олександра Івченка**⁹⁴.

Олександр Івченко. Джерело фото: Мост

29 вересня

в окупованому с. Садове (Херсонська обл.) російські військові затримали подружжя **Наталію** та **Миколу Сорочинських**⁹⁵. Подробиці затримання невідомі.

Подружжя Сорочинських. Джерело фото: Мост

⁹⁴ <https://most.ks.ua/news/url/rosijski-vijskovi-vikrali-starostu-nadezhdivki-oleksandra-ivchenka/>

⁹⁵ <https://most.ks.ua/news/url/rosijski-okupanti-vikrali-podruzzhja-zhiteliv-chulakivskoj-gromadi/>

Чому це порушення:

Під час міжнародного збройного конфлікту причини, через які сторона, що перебуває в конфлікті, може позбавити свободи цивільну особу, закріплені в Четвертій Женевській конвенції: цивільні особи можуть бути інтерновані або примусово поселені в певному місці лише в тому випадку, якщо це абсолютно необхідно для безпеки держави, під владою якою вони знаходяться (стаття 42), а на окупованій території - через причини збереження безпеки (стаття 78). Щоб позбавлення свободи у таких випадках вважалось законним, необхідно також дотримуватися встановленої процедури (статті 43, 78 та інші).

Забороняється примусове зникнення та свавільне позбавлення волі (Звичаєве МГП, норми 98, 99), направлене проти цивільних осіб.

Широкопоширена чи систематична практика насильницьких зникнень, поміщення до в'язниць або іншого жорстокого позбавлення фізичної свободи в порушення основоположних норм міжнародного права, є злочином проти людяності, як його визначено статтею 7 Римського статуту Міжнародного кримінального суду (Статут МКС, стаття 7 (1) (e) (i)).

Незаконне позбавлення свободи, взяття заручників та деякі інші споріднені з ними діяння розглядаються в розумінні Римського статуту також як військовий злочин (Статут МКС, стаття 8 (2) (a) (vii), (viii)).

Довідково:

Практика свавільних затримань та утримання в незаконних місцях несвободи цивільних осіб набула свого поширення ще з 2014 року, тобто з самого початку збройної агресії Росії проти України, про що СЦГП та інші правозахисні організації неодноразово повідомляли в своїх публікаціях, дослідження та інших матеріалах.

Див., наприклад,

За ґратами будинку «Уряду ЛНР»

https://totalaction.org.ua/public/upload/book/1534328816_LNR_B_ua.compressed.pdf

Війна без правил

[https://totalaction.org.ua/public/upload/book/1526026794_gon_201117_web_\(1\).pdf](https://totalaction.org.ua/public/upload/book/1526026794_gon_201117_web_(1).pdf)

Ті, що пережили пекло

https://totalaction.org.ua/public/upload/book/1526026398_SURVIVING_HELL_ua_web.pdf

Довідково:

З 2014 року СЦГІ документує порушення прав людини, скоєні під час війни в Україні. Команда СЦГІ пройшла низку спеціалізованих тренінгів, де навчилася правильно збирати, обробляти та зберігати свідчення постраждалих. Протягом 2014 – 2021 рр. інтерв'юери Центру відвідали чи не кожне місто Донецької та Луганської областей (на підконтрольній Уряду території), щоб зібрати десятки свідчень про порушення прав людини із перших уст. Ми збирали інформацію про грубі порушення прав людини, спричинені збройним конфліктом, серед яких:

- незаконне затримання та утримання;
- нелюдське поводження;
- тортури;
- залучення неповнолітніх осіб до організованих збройних формувань;
- гендерно-обумовлене насильство.

Видання підготовлено спільно [Східноукраїнським центром громадських ініціатив](#) (СЦГІ), німецькою організацією [Kurve Wustrow – Centre for Training and Networking in Nonviolent Action](#) у рамках Громадської служби миру, що фінансується [Федеральним міністерством з економічної співпраці та розвитку Федеративної республіки Німеччина](#). СЦГІ пропонує кожному постраждалому безкоштовну юридичну допомогу у форматі консультацій та супроводу в судових справах.

Наразі перед нами постали нові виклики, пов'язані з новим етапом війни та повномасштабним вторгненням Росії в Україну.

Але ми продовжуємо свою правозахисну роботу та закликаємо всіх постраждалих та свідків порушень прав людини та норм МГП повідомляти нам про відповідні порушення:

Контакти:

Email: info@eucci.org

Тел. : +38 (044) 5781438, + 38 (063) 6409640

Східноукраїнський центр громадських ініціатив

